

• 'Het verborgen verleden van het Engelderholt', een griezelige episode beschreven

Het hoge gericht van de Veluwe

Engelderholt heeft niets met Engeland te maken. Het gebied fungeerde als een soort openlucht-rechtbank in de middeleeuwen.

door Jan Visser
BEEKBERGEN

Uit het verborgen verleden van het Engelderholt blijkt nergens dat het 2000 hectare grote gebied in Beekbergen ooit een Engelse kroonkolonie zou zijn geweest. Volgens archeologen is de naam Engelderholt eerder te danken aan gravin Eleonora van Engeland, de Germaanse stam de Angelen of gewoon aan het woord 'eng' in de betekenis van griezelig. Gistermiddag werd het rapport 'Het verborgen verleden van het Engelderholt' in restaurant foyer Riant in Beekbergen officieel aangeboden aan gedeputeerde Josan Meijers van de Provincie Gelderland, wethouder Nathan Stucker van de gemeente Apeldoorn en directeur Peter van den Tweel van Het Geldersch Landschap.

Eng en griezelig was de middel-eeuwse rechtspraak op de Veluwe

zeker. Waar verraders en overlopers aan een dorre boom werden opgehangen en lafaards en bedrivers van ontucht in een moddersloot werden begraven. Op het Herenhul in het Engelderholt werden deze en andere vonnissen in het verborgen verleden ooit gevelde door speciale openluchtrechtbanken. Als lid van de archeologische werkgroep van het IVN is Willem Kuipers (67) betrokken bij het onderzoek naar de geschiedenis van het Engelderholt. Naar het ontstaan van grafheuvels, de ijzerwinning, de rechtspraak. Eeuwenlang zetelde op het Herenhul het Hoge Gericht van de Veluwe waarvan volgens Kuipers alle rechtszaken sinds 1220 in zogenaamde 'klaarboeken' staan beschreven. Na zijn pensionering sloot de luchtmacht officier zich aan bij het IVN om het gebied dat hij door zijn werk op Air Operations Control Station Nieuw Milligen goed had leren kennen, verder te onderzoeken.

Het gebied ontstond na de laatste ijstijd waar op de uitlopers van de stuifzanden later dorpen als Apeldoorn, Epe, Wiesel en Beekbergen verzezen. IVN vrijwilliger Chris Nieuwenhuize (46) zocht er met een zeef de resten van een bommenwerper bij het Kristalbad (later Bosbad) bij elkaar. Hij vertelt vol enthousiasme over de rij grafheuvels bij restaurant foyer Riant. „De aanwezigheid van de grafheuvels zou kunnen duiden op een weg die er ooit heeft gelegen en in het verlengde waarvan nu de A1 ligt.”

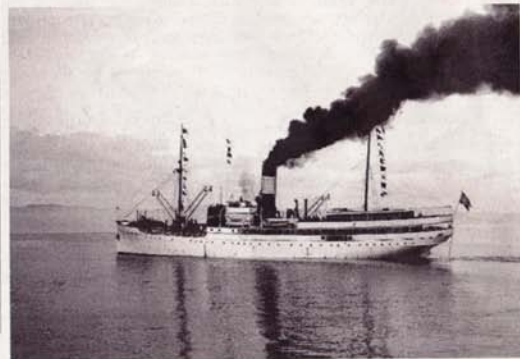
Onder begeleiding van Stichting Probos hebben 25 tot 30 vrijwilligers zich verdiept in het verleden van het Engelderholt met archiefonderzoek, interviews en veldonderzoek. Het rapport 'Het verborgen verleden van het Engelderholt' onthult veel van de oude geschiedenis van het gebied waar nu alleen een oude steen bijvoorbeeld het laatste overblijfsel is van het Herenhul.

•••

'De aanwezigheid van de grafheuvels zou kunnen duiden op een weg die er ooit heeft gelegen'

Om bij het beheer van bos- en natuurgebieden rekening te kunnen houden met de cultuurhistorie, is volgens project leider Martijn Joosten inzicht in de ontstaansgeschiedenis noodzakelijk. Samen met Stichting Het Geldersch Landschap, Staatsbosbeheer, de Veluwe bosgroepen en

tientallen vrijwilligers is volgens hem elke hectare van Engelderholt onderzocht en gedocumenteerd. Het project dient volgens hem als voorbeeld voor andere onderzoeken met vrijwilligers om de cultuurhistorie van bos- en natuurgebieden in kaart te kunnen brengen.

• De ss Finnmarken, het schip dat dertig jaar dienst heeft gedaan als onderkomen op manege Riant. foto archief de Stentor

Ook speurtocht Noren leidde naar het Engelderholt

Op de plek van Equestrian Centre Riant in Beekbergen stonden vroeger een boerderijtje, twee bakhuizen en een waartert, vertelt oud-bosbaas Arie Steunenberg (79) van stichting Het Geldersch Landschap. Hij wijst naar een gebouw van het huidige Riant Equestrian Centre: „En daar stond de opbouw van een schip, compleet met salons en een prachtige trap naar het bovendeck met elf passagiershutten en de kapiteinshut”. De opbouw was een deel van de passagiersaccommodatie van

het ss Finnmarken, het passagiersschip dat van 1912 tot 1956 langs de kust van Noorwegen voer en dat na sloop op de manege in Beekbergen terecht kwam. Daar diende het lange tijd als overnachtingsaccommodatie voor de gasten van het toenmalige 'Manege Finnmarken'. Maar de sloopresten van het antieke stoomschip werden gezocht door de Noren tijdens hun speurtocht naar hun verborgen scheepvaartverleden. In Beekbergen vonden ze na lang zoeken en na herhaalde oproepen op tv de opbouw

van de Finnmarken. Mieke van Tergouw van Riant: „Het was het laatste stukje van het ss Finnmarken dat ontbrak en dat het scheepvaartmuseum van Stokmarken in Noorwegen dolgraag wilde hebben om het oude schip daar in ere te kunnen herstellen. In oktober 2003 ging de overnachtingsaccommodatie van Riant via Harderwijk en Amsterdam op transport naar Noorwegen en Van Tergouw bouwde op de open plek in Beekbergen naderhand een verblijfsaccommodatie in steen.

• Het Engelderholt, thans natuurgebied maar vroeger een gebied waar verraders werden opgehangen en gespuis dat ontucht bedreef voorgoed in de moddersloot verdween. foto Rob Voss